

Styrets forslag til årsberetning
Østfold Historielag årsmøteperiode 2015 – 2016

1. Administrasjon og drift

1.1 Styret

Leder Thorbjørn Koch, Askim, nestleder Roy Heyerdahl, Marker, kasserer Eva Svendstad, Eidsberg, sekretær Marit Elisabeth Gjølstad, Onsøy, Ola Jonassen, Sarpsborg, Wenche Skageberg, Moss, Claus Einar Granum Jonassen, Halden, direkte medlem. Varamedlemmer: Nils Bjørnebekk, Moss, Ivar J. Hauge, Våler, Rolf E. Christiansen, Kråkerøy

1.2 Lagets kontor

Lagets kontor betjenes av kontorsekretær Lillian Therese Dybedahl tirsdager fra kl. 08.00 – 15.30. Telefonnummer er 462 81 869. Kontorets adresse er Historica opplevelsessenter, Ertevanneveien 4, 1890 Rakkestad, e-post: post@ostfoldhistorielag.org

1.3 Lagets revisorer

Steinar Bodahl, Skjeberg, og Roar Wilhelmsen, Borge og Torsnes

1.4 Lagets regnskapsfører

Betteks AS, Glemmengt 55, 1608 Fredrikstad

2. Møtevirksomheten

2.1 Styrets aktivitet

Det er avholdt i alt 9 styremøter. Nils Bjørnebekk har som 1. vara deltatt på alle styremøter.

2.2 Årsmøtet 2015

Møtet ble avholdt lørdag 25. april kl. 10.00 i Grendehuset, Historica, Ertevanneveien 4, Gautestad i Rakkestad.

Møtet ble åpnet av leder Thorbjørn Koch som ønsket alle møtedeltakere velkommen og bad om et minutt stillhet for medlemmer som gått bort siden forrige årsmøte, herunder lagets æresmedlemmer Kjell Dagfinn Karlsen og Nils Ingvald Hetmann. Deretter var det kulturelle innslag ved Tone Holte, Sunniva Berg og Bjørn Erik Thon etterfulgt av lunsj.

Bokprisen for 2015 er på kr 5.000 per pris. Prisene gikk til:

- 1) «Arkitekturen i Fredrikstad» av Lars Ole Klavestad
- 2) Årboken «Ida- Kulturbygd i grenseland – 2014» utgitt av Idd og Eningdalen Historielag

2.3 Sommertur 2015

Ca. 50 deltakere fra store deler av Østfold deltok på Østfold Historielag arrangerte tur til Blomskog i Årjäng i Värmland lørdag 4. juli 2015, for å overvære fremføringen av bygdespelet Amerikabrevet.

Blomskogturen ble avsluttet med felles middag i Gränshotellet i Töckfors.

2.4 Seminar i Ættehistoriekomiteen

Det ble avholdt seminar lørdag 29. august 2015 på Historica og det var ca. 40 personer som deltok.

Tema for seminaret var:

Kilder
Slektsbok
Husmannsplasser
Kulturminner på nett

2.5 Høstvandring 2015

Østfold Historielags høstvandring 2015 fant sted *søndag 13. september*, idet laget oppfordret medlemmene til å slutte opp om Rødenes Idrettslags flyktningsmarsj med *start 09:00 - 11:00*. Start og målgang ved Skogstad gård i Rødenes. Traseen er i skogsterreng, fra Skogstad gård til Hansebakkkrøysa (Riksrøys 35) og tilbake til Skogstad gård, tilsammen 12 km.

2.6 Seminar om okkupasjonshistorie

Østfold Historielag inviterte til seminar om okkupasjonshistorie

1.samling, Borgarsyssel museum, 3 okt. 2015 kl. 11.00

INNHOLD / TEMA

Flyktningetraffikk / jødeforfølgelse / holocaust

FORELESERE

Mats Tangestuen: Flyktningetraffikk / Carl Fredriksens Transport / jødiske flyktninger – Tangestuen er historiker ved Jødisk Museum i Oslo

Mona Levin: Familiehistorie / flukten til Sverige – Levin er forfatter. Hennes nye bok, Mors historie, utkommer medio september, og vil kunne kjøpes under seminaret.

Einar Hals- Gundersen: Forsvarsverkene ved Sarpsfossen og bunkeren på Borgarsyssel – Hals-Gundersen er tidl. driftssjef ved Borgarsyssel Museum

Ola Jonassen: Feldmannsaken – et justismord? – Jonassen er tidl. rektor ved Skjeberg

FolkehøyskoleSeminarleder: Ola Jonassen

Seminartavgift: kr. 100,- (medl.) / kr. 125,- (ikke medl.)

2.7 Tillitsmannsmøtet 2015

Tillitsmannsmøtet 2015 ble avholdt på Askim Museum i Randulfstua tirsdag torsdag 5. november 2015. I alt 35 deltakere fra lokallagene samt 6 deltakere fra styret i Østfold Historielag møtte opp.

Hoved innslaget på møtet var presentasjon av bildearkivet til Varteig historielag. Varteig Historielag har på kort tid lagt seg i teten blant landets historielag i presentasjon av lokale historiske bilder på nettet. De ansvarlige: tidligere journalist Øistein **Bøe** og Quality and Operation Manager i ABB, Knut Øivin **Skaar**, begge vartinger, fortalte og demonstrerte.

2.8 Representasjon

Landsmøtet 2015 i Landslaget for lokalhistorie ble avviklet i tiden 29-31.mai i Bø i Telemark. Østfold Historielag er medlem av Landslaget og sendte seks representanter til forhandlingene: Grethe Tennefoss, Magnhild Nibe Einan, Nils Bjørnebekk, Terje Kristiansen, Thorbjørn Koch og Ulf Kolstad. Landsmøtet behandlet årsmeldinger for 2013 og 2014, strategi- og handlingsplan 2015, «Landslaget fram mot 2020» og forslag om at Landslagets sekretariat skulle flyttes til Kulturvernforbundets hus i Oslo. Styret innstilte på at sekretariatet forblir i Trondheim og styrets innstilling ble vedtatt.

3. Drift

3.1 Medlemstallet

Medlemstallet ved siste årsskifte var 5227, fordelt på 5137 lokallagsmedlemmer og 90 direktemedlemmer. Østfold Historielag har 25 lokallag, hvorav en del av medlemmene også er medlemmer av flere historielag. Det overlegent største lokallaget ved årsskiftet var Idd og

Enningdalen Historielag med 623 medlemmer, fulgt av Askim Historielag med 397 medlemmer og Eidsberg Historielag med 299 medlemmer.

Følgende lag er tilsluttet Østfold Historielag:

1. Askim Historielag
2. Berg, Rokke og Asak Historielag
3. Borge og Torsnes Historielag
4. Eidsberg Historielag
5. Fredrikstad Historielag
6. Foreningen Haldens Minder
7. Hobøl Historielag
8. Hvaler Kulturvernforening
9. Idd og Enningdalen Historielag
10. Kråkerøy Historielag
11. Marker Historielag
12. Moss Historielag
13. Moss Ættehistorielag
14. Onsøy Historielag
15. Rakkestad Historielag
16. Rygge Museum og Historielag
17. Rømskog Historielag
18. Råde Historielag
19. Skiptvet Historielag
20. Skjeberg Historielag
21. Spydeberg Historielag
22. Trøgstad Historielag
23. Tune Historielag
24. Varteig Historielag
25. Våler og Svinndal Historielag

3.2 Fylkeskommunalt driftstilskudd

Østfold Historielag har søkt og mottatt tilsagn om driftstilskudd for 2016 på inntil kr 152.000 fra Østfold fylkeskommune. Tilsagnet er gitt med forbehold om godkjenning av fylkeskommunens budsjett for 2016 og vil bli utbetalt etter skriftlig anmodning etter at årsmøtet er holdt og nødvendige papirer er oversendt.

4. Publikasjoner

4.1 Meldingsbladet

Østfold Historielags meldingsblad i 2015 er publisert i august og desember. Meldingsbladet ligger tilgjengelig på lagets hjemmeside.

4.2 Hjemmesidene

Lagets hjemmesider (www.ostfoldhistorielag.org) er en primær informasjonskilde for så vel lagets medlemmer som for andre som er interessert i lokalhistorie. Sidene oppdateres fortløpende. Laget har Facebookside med adresse www.facebook.com/historielag.

4.3 Kulturminner på østfoldkartet

Lagets største løft på kulturminnefronten, (www.kulturminnekart.no) er et resultat av en omfattende dugnadsinnsats. Det er opprettet et eget nettsted (www.kulturminner.weebly.com) primært

beregnet for tidligere og nye registratorer, samt en allment tilgjengelig Facebook-side for kulturminneregistreringen (www.facebook.com/kulturminner)
Kulturminneprosjektets leder er Roy Heyerdahl, Marker. Se også vedlegg 3.

5. Representasjon

Landslaget for lokalhistorie

Det 40. ordinære årsmøtet i Landslaget for lokalhistorie ble avviklet i Bø i Telemark i tiden 29-31. mai 2015, og der først og fremst landslagets organisasjonsstruktur ble drøftet. Det lyktes å la Østfold Historielag være representert med den tildelte kvote på seks delegater: Nils Bjørnebekk, Magnhild Einan, Thorbjørn Koch, Ulf Kolstad, Terje Kristiansen og Grethe Tennefoss.

Styret for Landslaget for lokalhistorie

Vararepresentant: Marit Egeberg Krog, Marker Historielag.

Lokalhistorisk Magasin

utgitt av Landslaget for lokalhistorie og Norsk Lokalhistorisk Institutt.
Redaksjonsmedlem: Marit Egeberg Krog.

Wilse-komiteen

Medlem: Marit Egeberg Krog.

Stiftelsen for Borgarsyssel Museum, styret

Medlem: Thorbjørn Koch
Vararepresentant: Berit Hogseth

Marker Historielag – Tirsdagsklubben

Østfold Historielag var invitert og representert ved styreleder ved markeringen av Marker Historielags tirsdags klubbs 10 års jubileum i Ørje 2. februar 2016.

6. Komiteer

6.1 Bokpriskomiteen

Bokprisen har blitt utsatt til utdeling under tillitsmannsmøtet.

6.2 Redaksjonskomiteen for WiwaR

Se vedlegg nr 1.

6.3 Redaksjonskomiteen for Runar

Se vedlegg nr 2.

6.4 Kulturminnekomiteen

Se vedlegg nr 3

6.5 Kilderegistreringskomiteen

Se vedlegg nr 4.

6.6 Ættehistoriekomiteen

Se vedlegg nr 5.

6.7 Valgkomiteen

Har bestått av Svein Barfelt (Tune), Aimar Sørensen og (Rygge) og Valter Bakkene (Askim).

7. Heder og ære

7.1 Wilsemedaljen

Fem av lagets medlemmer er tildelt Wilsemedaljen:

- Jørn Enger (2015)
- Per Kristian Skuldberg, Spydeberg Historielag, (2014)
- Reni Braarud, Marker Historielag, (2013)
- Svein Skahjem Fredrikstad Historielag, (2012)
- Marit Egeberg Krog, Marker Historielag, (2011)

Medaljen preges i sølv og viser i aversen Wilses hode i relieff. På medaljen står det "For fortjenester av Østfolds kulturforskning". Reversen er preget med en krans hvor medaljørens navn graveres inn. Medaljen bæres i grønt bånd, og et diplom følger medaljen. Wilse-medaljen ble opprettet i 1953 av Stiftelsen Borgarsyssel Museum til minne om Jacob Nicolai Wilse (1735-1801) som var sogneprest i Spydeberg og Eidsberg.

7.2 Lagets æresmedlemmer

Fra 1926 da Østfold Historielag ble stiftet og til i dag er følgende personer gitt æresmedlemskap:

Bjarne Didriksen; Sarpsborg, 1953

H. B. Peterson, Moss, 1953

Jørgen Dahl, Eidsberg, 1954

Tron Daldorff, Halden, 1986

Lauritz Opstad, Tune (Oslo), 1986

Erling Johansen, Kråkerøy, 1986

Johannes Sivesind, Halden, 2001

Henry N. Nilsen, Tune, 2001

Henry Rogstad, Spydeberg, 2001

Ivar Filtvedt, Rakkestad, 2001

Nils Hetmann, Fredrikstad, 2001

Sven G. Eliassen, Halden, 2006

Kjell D. Karlsen, Spydeberg, 2010

Marit Egeberg Krog, 2015

8. Oppsummering

Denne siste årsmøteperioden har i likhet med de foregående perioder vært preget av en jevn og stø aktivitet, for såvel Østfold Historielag som for medlemslagene. Således kan det med full rett hevdes at interessen for lokalhistorie generelt sett absolutt er til stede og at oppslutningen om medlemslagene er god. Flere av dem har til dels meget høyt aktivitetsnivå, noe som ikke uventet også resulterer i stor oppslutning.

I det lokalhistoriske miljø inntar historielagene en sentral og viktig rolle som kommunene i mange tilfeller trekker veksler på. Flere lag har i en årrekke påtatt seg ansvaret for bygdetun og bygdemuseum, og der meget av innsatsen finner sted på dugnads vis. På fylkesplanet fremstår Østfold Historielag som det naturlige forbindelsesledd vis-à-vis den fylkeskommunale administrasjon og øvrige fylkeskommunale myndigheter.

Det kan ikke stikkes under stol at medlemmenes gjennomsnittsalder er forholdsvis høy, og mange følgelig etterlyser rekruttering av ungdom og yngre medlemmer. Men de unge er generelt sett og naturlig nok mer opptatt av fremtiden enn av fortiden. Interessen for det som var – historien, herunder den lokale historien – melder seg tilsynelatende først i godt voksen alder.

Brorparten av medlemslagene har i dag egne hjemmesider og i en viss utstrekning også Facebook-sider. Det er ikke urimelig å tro at fremtidig kommunikasjon i økende grad vil finne sted på digitale plattformer. Dels fordi digital kommunikasjon er kostnadseffektiv og innbyr ofte til toveis kommunikasjon. På dette området viser for øvrig offentlige organer vei: fra 1. januar 2016 er forvaltningsloven endret slik at den gir hjemmel for at all kommunikasjon fra offentlige myndigheter nå skal skje elektronisk

Østfold Historielag er for medlemslagene et felles samlende organ som skal yte tjenester og generelt sett være til beste for lagene. Derfor er det ønskelig at medlemslagene jevnlig signaliserer hva de i så måte ønsker utført av oppgaver og tjenester.

Lagets økonomi må sies å være tilfredsstillende, men utgivelsene av WiwaR, Runar og Meldingsbladet er økonomisk krevende ut fra nødvendig grafisk tilrettelegging, trykk og distribusjon via Posten. Østfold Historielags meldingsblad kom til mange år før elektronisk kommunikasjon, internett og mobiltelefonen ble tilgjengelig for folk flest og har således mistet tidligere tiders betydning som informasjonskilde.

Rakkestad, 31. mars 2016

Thorbjørn Koch	Roy Heyerdahl	Eva Svendstad
Marit Elisabeth Gjølstad	Ola Jonassen	Wenche Skageberg
Claus E. Granum Jonassen	Nils Bjørnebekk	Rolf E. Christensen

Vedlegg

Nr. 1: WiwaR

Redaksjonskomiteen har bestått av Berit Hogseth (Rakkestad), leder, Jens Bakke Idd og Enningdalen), Lars Egeberg Hobøl), Anne Haakaas (Trøgstad) og Trond Svandal (Fredrikstad).

Det har vært holdt to redaksjonsmøter. I tillegg har leder hatt god kontakt med de øvrige medlemmene via e-post, telefon og et og annet fysisk møte ved behov. Dette har også i år resultert i utgivelse av to hefter på til sammen 80 sider. Spesielt julenummeret traff leserne godt, noe som viste seg ved 6 nye abonnenter. Det har også vært spørsmål om gaveabonnement. Den muligheten er til stede, og redaksjonen arbeider med et gavekort som kan følge abonnementet.

Redaksjonen savner en mer aktiv markedsføring av både Wiwar og Runar i lokalforeningene. Spesielt alle historielagsmøtene burde være en egnet arena for presentasjon av nye nummer. Hit kommer både medlemmer av laget, men også ikke-medlemmer som kanskje ikke kjenner til bladene våre. Ved gjennomgang av siste års artikler er det en tydelig mangel på stoff fra enkelte deler av fylket. Hvis historielagsmedlemmer fra Rømskog, Skiptvet, Borge og Torsnes, Våler, Rygge, Råde, Moss og Hvaler sitter på historier som kan ha interesse for resten av fylket, tar redaksjonen med stor glede imot artikler fra disse deler av fylket.

Nr. 2: Runar

Redaksjonskomiteen har bestått av Torill Lund Karlsvik (Fredrikstad), Bjørg Sukken Hansson (Marker) og Lillian T. Dybedahl (Skjeberg).

Referat forelå ikke når årsmeldingen ble skrevet.

Nr. 3: Kulturminnekomiteen

Kulturminnekomiteen har bestått av leder Marit Egeberg Krog (Marker), Gunnar Halstvedt (Askim), Trygve Måleng (Moss Ættehistorielag), Nils Bjørnebekk (Moss), Åge Olssen (Moss) og prosjektleder Roy Heyerdahl (Marker).

Komiteens hovedoppgave har som de siste årene vært å drive arbeidet med Kulturminnebasen videre. Vi er helt avhengig av lagenes eget arbeide, men vi vil så langt vi klarer støtte opp om de i lagene som arbeider med dette. Det er nå registrert ca. 15000 bilder i basen, og vi har med alle kommunene i fylket unntatt en slik som før, men arbeidet med registrering forløper med ulik fart. Det har i løpet av året vært noen problemer med databasen, men det er rettet etter hvert, og det er nok noe vi må regne med å ha fra tid til annen. Vi arrangerte kurs for registratorer på Historica i februar med 22 deltakere, noe som vi syntes var veldig bra. Det planlegges en samling til som nok vil bli før årsmøtet, men den er ikke bestemt i skrivende stund. Hovedvekten på denne kvelden blir å hjelpe de helt nye med å begynne å legge inn data på nettet. Samordning med Riksantikvarens datasystem har vi ikke kommet noe videre med.

Kulturminnekomiteen fikk i oppgave å kartlegge lagenes innsamling av gamle bilder, omfanget av dette og hvordan de lagres m.m. Bakgrunnen var vel for å vurdere om det er aktuelt med kurs, felles lagring eller andre ting. Vi har sendt ut ett spørreskjema til lagene og fått svar fra halvparten. Dette er ikke nok for å danne seg ett godt bilde av omfanget og metodene og vi har sendt en purring som har gått ut i begynnelsen av mars måned.

Kulturminnekomiteen, planer for 2016:

Vi vil fullføre innsamlingen av data om de enkelte lags innsamling og lagring av gamle bilder. Så vil vi gjøre en sammenstilling av dataene og levere dette til styret i Østfold Historielag for videre arbeide med dette.

Kulturminnebasen som vi må anse som vår hovedoppgave vil vi følge opp med kontakt med leverandørene Naturkart og de enkelte lagenes registratorer, og avholde kurs/samlinger når vi finner dette nødvendig.

Nr. 4: Kilderegistreringskomiteen

Komiteen har i 2015 bestått av Bjørn Enger (Onsøy), Lisbeth Buskoven (Kråkerøy) og Anne Marie Sandhaug (Fredrikstad).

Referat forelå ikke når årsmeldingen ble skrevet.

Nr. 5: Ættehistoriekomiteen

Komiteen har i 2015 bestått av følgende medlemmer: Lillian Therese Dybedahl (Skjeberg), Bjørg Sukken Hansson (Marker), Kari Omholdt (Idd og Enningdalen) og Turid Førreisdahl (Rakkestad).

Referat forelå ikke når årsmeldingen ble skrevet.